

Medelklass utan medel

Länsförsäkringars sparrapport 2012

VARNING
STENAR PÅ
BOTTEN

Innehållsförteckning

1. Fler saknar sparkapital och månadssparande jämfört med 2010.....	5
1.1 Andelen utan sparkapital har ökat.....	5
1.2 En av fem har inget månadssparande.....	5
1.3 Majoriteten tycker att det egna sparkapitalet är för litet	6
1.4 Att känna sig trygg är vanligaste skälet till ökat sparande.....	7
2. Många med goda inkomster saknar sparande för en månad utan inkomst.....	8
2.1 Nära två av tio saknar sparbuffert för att klara mer än en månad utan inkomst	8
2.2 En av fyra 25-39 åringar klarar sig inte mer än en månad utan inkomst	8
2.3 Högre hushållsinkomst betyder inte bättre marginaler	9
2.4 Sparande en av de första utgiftsposterna som skärs bort	10
3. Kommentarer och analys – handlar om trygg, inte rik.....	11
3.1 En lång trend av minskat privatsparande	11
3.2 Ökade boendekostnader och växande bolån	11
3.3 Fel fokus i spardebatten och låga incitament för sparande	13
3.4 Positiva tecken senaste året	15
3.5 Initiativ framåt.....	15

Sammanfattande förord – dags att tala om den medellösa medelklassen

Den här rapporten visar att bristen på eget sparkapital är ett utbrett folkproblem, även bland personer i hushåll med goda inkomster. Nästan var femte svensk lever i otrygghet och saknar sparbuffert för att klara sig mer än en månad utan inkomst. I åldern 25–39 år – det vill säga människor som är mitt i karriären, familjebildande och livet – är det ännu fler, var fjärde, som inte klarar sig mer än en månad utan inkomst.

Vi talar om en grupp som varken av sig själva eller av omvärlden uppfattas som en del av en ekonomisk riskgrupp, men som i allra högsta grad är det. Det är den stora breda medelklassen, omhuldad av alla politiska partier, beskriven som den stora välfärdsvinnaren, som nu visar sig vara betydligt mer utsatt. Det handlar om en farlig kombination av lågt sparkapital och små ekonomiska marginaler i vardagsekonomin.

Sårbarheten minskar nämligen inte automatiskt med högre inkomst. Bland personer i hushåll med en samlad inkomst på 50 000–54 999 kronor i månaden är det exempelvis så många som 19 procent som inte har ett sparkapital som räcker mer än en månad utan inkomst. Sårbarheten i denna grupp är enligt undersökningen högre än bland personer i hushåll med 35 000–49 999 kronor per månad. Det kan handla om hushåll med exempelvis två lärarinkomster eller en tjänsteman som lever med en. Otryggheten har krupit in i den svenska välfärdens kärna.

Många uppger att de vill spara mer, men i verkligheten är sparande det näst första som man väljer, eller tvingas, att prioritera bort om inkomsten skulle försvinna. Fyra av tio väljer att sluta spara innan man drar ned på exempelvis resande eller telefon/tidningar/internet. Att inte ha råd är det vanligaste skälet till att man minskat eller inte ökat sitt sparande senaste året. Att känna sig tryggare är huvudskälet för de som börjat spara mer senaste året. Ett sparande förknippas alltså starkt med att känna sig trygg.

Det är viktigt att diskutera vilka de möjliga bakomliggande orsakerna är till den nuvarande situationen. Vad händer med den tidigare så starka sparkultur som vi haft i Sverige? Stödet är starkt för att staten ska göra mer för att gynna privat sparande och att sparande bör skattesubventioneras. Men när en statlig subvention ställs i kontrast till den nuvarande skattesubventionen på lån så sjunker sympatierna. Det betyder inte att vi måste sluta resonera kring frågan. Det är dags att fundera på om inte en sänkning från från 30 till 20 procent av lånesubventionen är rimlig att omvandla till en sparandesubvention om detta skulle vara det incitament som krävs för att få igång ett löpande sparande hos breda inkomstgrupper.

När politiska insatser för att öka sparandet diskuteras så har det traditionellt gjorts utifrån ett låginkomstperspektiv. Som den här rapporten visar måste vi diskutera sparfrågan som ett utbrett folkligt problem även bland personer i hushåll med medelinkomster och högre. Sparande saknas i stora samhällsgrupper och konsekvenserna av ett för litet sparkapital slår kanske allra hårdast på de med en på ytan ordnad ekonomi med goda inkomster. Genom att ta sig an problemet på detta sätt så är det också uppenbart vad ett stimulerat sparande handlar om. Att ge förutsättningar för att bygga upp ett eget sparkapital handlar inte om att ge förutsättningar för att bli rik. Det handlar om att skapa förutsättningar för att vara trygg.

Rikard Josefson

Vd Länsförsäkringar Bank

Sammanfattande undersökningsresultat

- 13 procent av de tillfrågade i Länsförsäkringars sparundersökning uppger att de inte har något sparkapital alls, utöver det värde som finns i bostaden.
- 20 procent av de tillfrågade svarar att de helt saknar månadssparande, exklusive pensionssparande.
- Både andelen som saknar sparbuffert och andelen som saknar månadssparande har ökat sedan år 2010.
- 68 procent av de tillfrågade svarar att de vill spara mer. Det är en betydande ökning sedan år 2010 då 55 procent svarade samma sak.
- Att ”känna sig trygg” är det vanligaste skälet bland de som ökat sitt sparande under det senaste året.
- 17 procent av alla svarande klarar sig en månad eller mindre på sitt sparkapital om de skulle förlora sin inkomst. Bland 25–39 åringar är siffran ännu högre – 25 procent.
- Även i hushåll med goda månadsinkomster är det många som inte klarar sig mer än en månad utan inkomst. I hushåll med en sammanlagd inkomst på exempelvis 50 000–54 999 kronor per månad så är det hela 19 procent som bara klarar sig en månad eller mindre.
- ”Sparande” är den näst första utgiften som de svarande skulle minska den första månaden utan inkomst. 40 procent svarar detta. Endast nöjen/fritidsaktiviteter kommer före.
- 50 procent anser att staten skattemässigt ska gynna privat sparande. 20 procent är emot. 44 procent anger också att de skulle öka sitt sparande om skattelättnader infördes.
- Stödet för att minska avdragsrätten på lån och istället subventionera sparande i motsvarande grad är dock lågt. Endast 19 procent sympatiserar med detta.

Om undersökningen

Undersökningen är genomförd utifrån ett slumpmässigt riksrepresentativt urval bland svenska allmänheten i åldern 20–69 år. Totalt genomfördes 1 000 webbintervjuer under april 2012 av PFM Research på uppdrag av Länsförsäkringar.

Om du har några frågor kring rapporten får du gärna kontakta:

Rikard Josefson, vd Länsförsäkringar Bank
Telefon: 070-206 6955

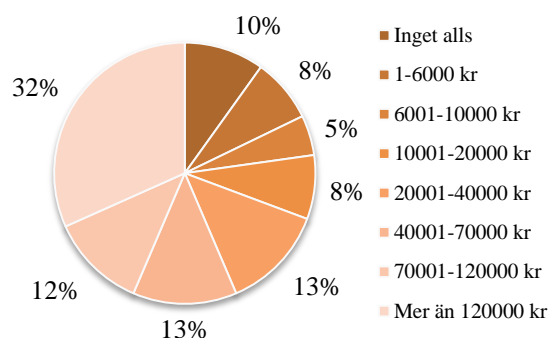
1. Fler saknar sparkapital och månadssparande jämfört med 2010

Avsnittet ger en grundläggande bild av hur sparandet ser ut i Sverige idag. Som framgår så finns det många som har lågt eller inget sparkapital alls. Andelen som inte har något sparande överhuvudtaget har till och med vuxit sedan Länsförsäkringars undersökning 2010.

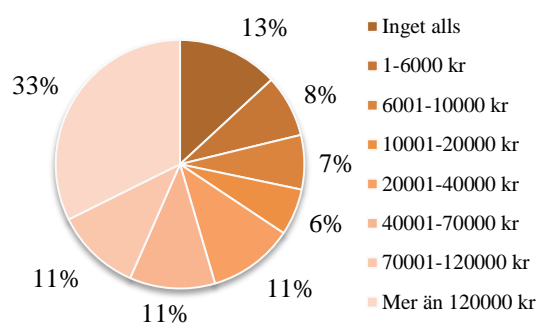
1.1 Andelen utan sparkapital har ökat

13 procent av de tillfrågade i Länsförsäkringars sparundersökning uppger att de inte har något sparkapital alls, utöver det värde som finns i bostaden. Det är 3 procentenheter fler än när samma fråga ställdes 2010. Drygt en fjärdel (28 procent) har mindre än 10 000 kronor i sparande, alltså knappt tillräckligt för att exempelvis betala en oförutsedd kostnad i hemmet. Även det är en ökning jämfört med för två år sedan då 23 procent uppgav att de hade mindre än 10 000 kronor i sparande.

Hur stort sparkapital har du idag utöver det värde som finns i bostaden? (2010)

Hur stort sparkapital har du idag utöver det värde som finns i bostaden? (2012)

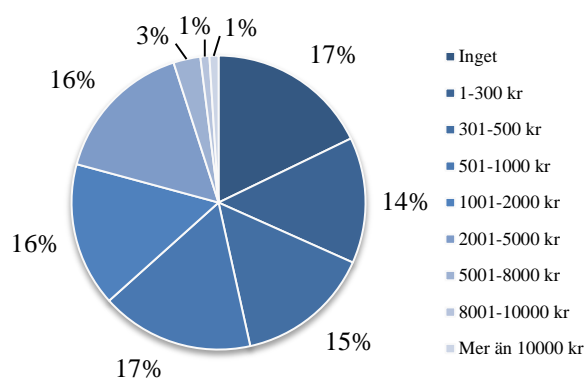

1.2 En av fem har inget månadssparande

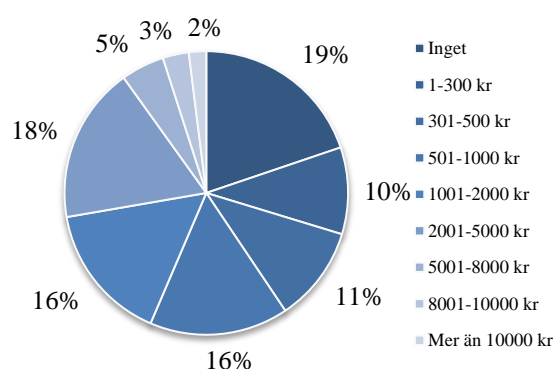
Ett kontinuerligt sparande är en viktig del i att bygga upp ett sparkapital över tid. Så många som 20 procent av de tillfrågade svarar att de helt saknar månadssparande, exklusive pensionssparande. Även det är en förändring i negativ riktning sedan 2010 då 18 procent uppgav samma svar.

Kvinnor och män månadssparar i ungefär samma grad, däremot är det stora skillnader mellan olika åldersgrupper. I åldern 20-24 år så har 67 procent ett månadssparande, i åldern 25-39 år respektive 40-69 år är siffran 85 respektive 81 procent. Ett annat resultat som sticker ut är att gruppen egenföretagare månadssparar i betydligt lägre grad än de som är heltids- eller deltid-anställda. Dubbelt så många saknar månadssparande bland egenföretagarna (26 procent) jämfört med de som arbetar heltid/deltid (13 procent).

Hur mycket sparar du per månad, exklusive pensionssparande? (2010)

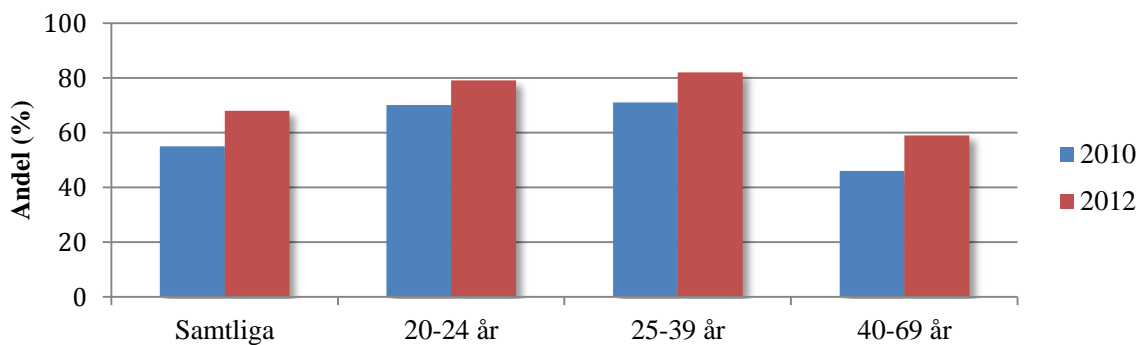
Hur mycket sparar du per månad, exklusive pensionssparande? (2012)

1.3 Majoriteten tycker att det egna sparkapitalet är för litet

På den direkta frågan ”Tycker du att ditt sparkapital är tillräckligt stort?” så svarar 68 procent ”nej, jag vill spara ihop mer”. Bara 25 procent är nöjda med storleken på sitt sparkapital. Andelen som upplever sitt sparkapital för litet har ökat betydligt sedan 2010 när samma fråga ställdes. Då uppgav 55 procent att de ville spara mer. Alltså en ökning med 13 procentenheter. I samtliga åldersgrupper har andelen som vill spara mer ökat. Noterbart är att gruppen 25-39 åringar, där redan 2010 71 procent svarade att de ville spara mer, har fortsatt att öka. I denna grupp svarade 82 procent att de vill spara ihop mer nu.

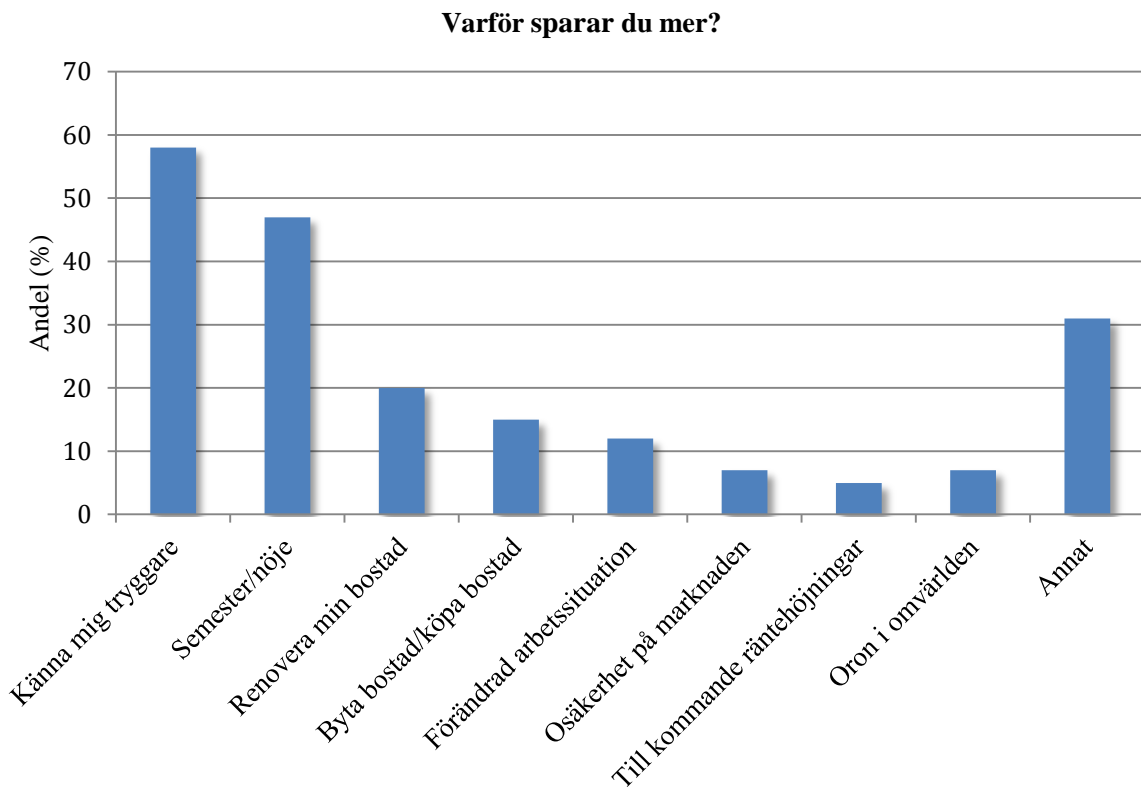
Tycker du att ditt sparkapital är tillräckligt stort?
- Nej, jag vill spara ihop mer

1.4 Att känna sig trygg är vanligaste skälet till ökat sparande

Ungefär hälften av de svarande i undersökningen uppgav att de inte hade förändrat sitt sparande under det senaste året. 22 procent uppgav att de börjat spara mer och 20 procent mindre. Störst andel (49 procent) av de som minskat sitt sparande hade gjort det på grund av att de ”inte har råd”. Även bland de som lämnat sitt sparande oförändrat var det många som angav som skäl att de inte hade råd (38 procent).

För de som ökat sitt sparande var den viktigaste drivkraften att ”känna mig tryggare”. 56 procent av de som ökat sitt sparande angav det skälet medan 47 procent angav ”semester/nöjen”. Sparande är för många med andra ord nära sammankopplat med känslan av trygghet.

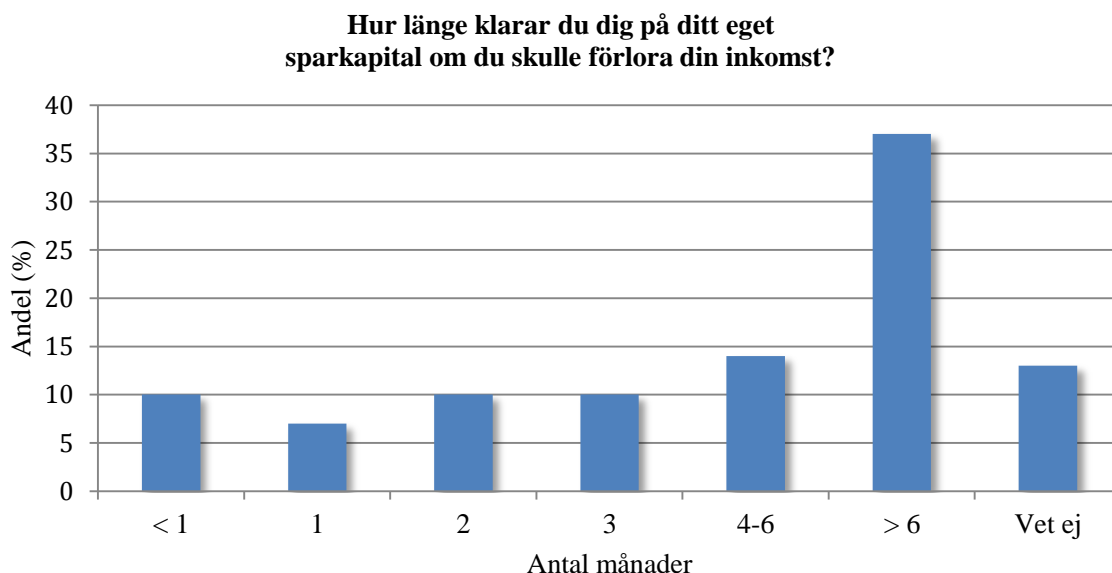

2. Många med goda inkomster saknar sparande för en månad utan inkomst

Som föregående avsnitt visade så är "ökad trygghet" den viktigaste drivkraften för ökat sparande. I det här avsnittet har vi undersökt om det egna sparandet är tillräckligt stort för att erbjuda just trygghet. Resultatet visar att breda grupper bland medelinkomsttagare lever i en mycket skör ekonomisk situation där sparkapitalet inte räcker mer än en månad utan inkomst. Denna fråga är ny i årets undersökning, varför det inte finns någon historik att jämföra med.

2.1 Nära två av tio saknar sparbuffert för att klara mer än en månad utan inkomst

Länsförsäkringar ställde frågan till de som uppgav att de har ett sparkapital "hur länge skulle du klara dig på ditt eget sparkapital om du skulle förlora din inkomst?". 10 procent svarade att de inte har sparkapital nog att ens klara sig en månad utan inkomst, exempelvis om inkomsten försvann. Adderar man de som svarade att de precis klarar sig en månad så är det totalt 17 procent som klarar sig bara en månad eller mindre. Nästan var femte person lever alltså i princip från inkomst till inkomst med ett så begränsat sparkapital att endast en månad av utebliven inkomst skulle få ekonomiska konsekvenser.

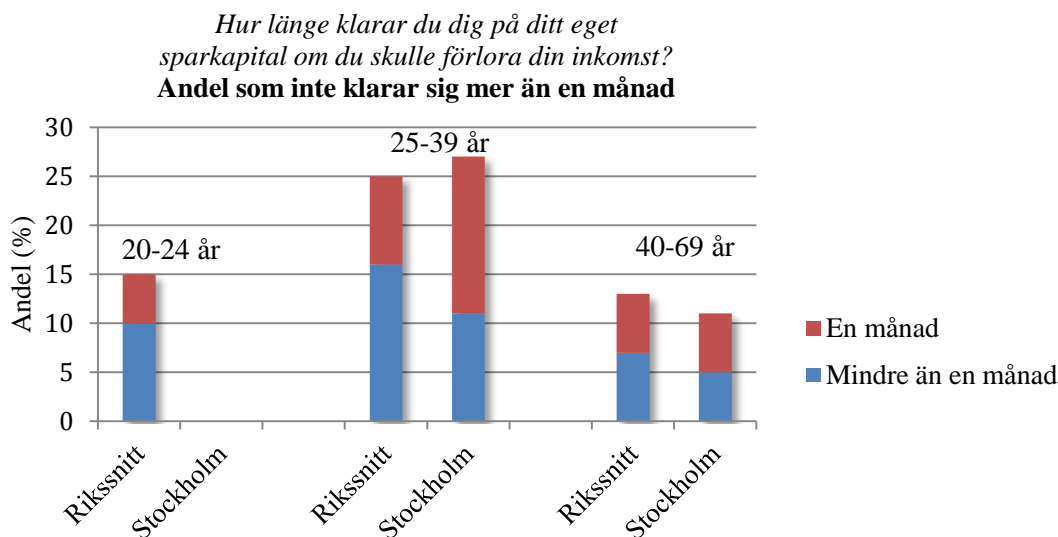

Självfallet skulle många av de som förlorar sin inkomst vara berättigade till A-kassa, åtminstone under en period. Men givet att det kan ta ett antal veckor innan den första arbetslöshetsersättningen betalas ut så är gruppen som inte klarar sig mer än en månad på sitt sparkapital extra viktig att lyfta fram då glappet från den sista löneutbetalningen kan bli längre än en månad. Dessutom är det många med en högre inkomst som inte kommer att få i närheten samma ersättning från A-kassan.

2.2 En av fyra 25-39 åringar klarar sig inte mer än en månad utan inkomst

Åldersgruppen 25-39 år utmärker sig med en särskilt hög andel som inte klarar sig mer än en månad utan inkomst på sitt sparkapital. I denna grupp svarar hela 25 procent att de bara klarar sig en månad eller mindre. Många människor som är mitt i livet, ofta i en fas där man bildar familj och bygger upp en karriär och egen privatekonomi, lever alltså med små ekonomiska marginaler i händelse av utebliven inkomst. I åldern 20-24 år uppger 15 procent att de bara klarar sig en månad eller mindre utan inkomst, motsvarande siffra i åldern 40-69 år är 13 procent.

Noterbart är att i Stockholm, som oftast betraktas ha klarat sig bättre än övriga landet i spåren av de senaste årens ekonomiska turbulens, så är det även något fler i ”mitt-i-livet-åldern” som inte klarar sig mer än en månad utan inkomst. 27 procent av stockholmarna i åldern 25-39 år har svarat att sparkapitalet räcker en månad eller mindre, jämfört med 25 procent för riket som helhet. I Stockholm är marginalerna bättre även i andra åldersgrupper. I gruppen 20-24 år uppger intressant nog alla i undersökningen att de skulle klara sig mer än en månad.

2.3 Högre hushållsinkomst betyder inte bättre marginaler

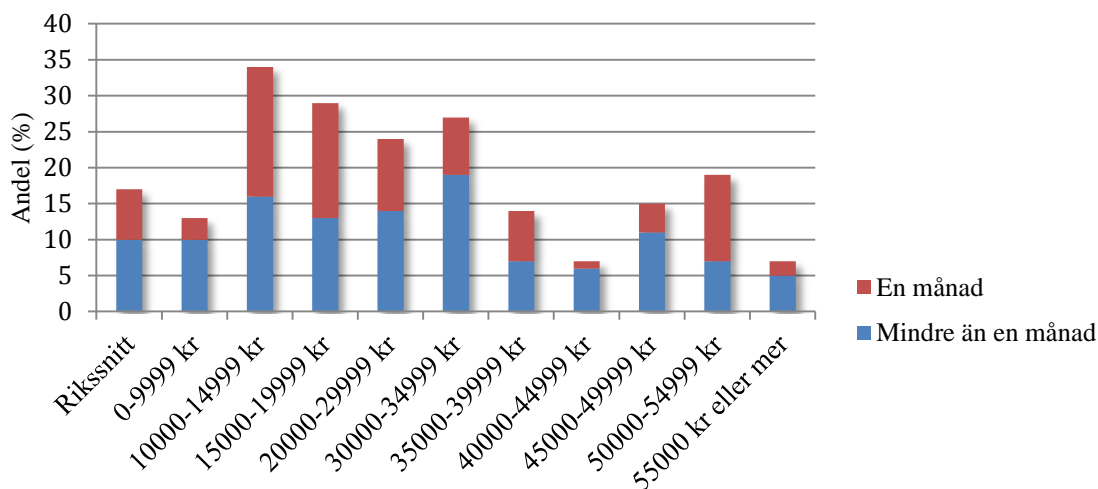
Resultatet från undersökningen visar att det inte finns något tydligt samband mellan hushållets månadsinkomst före skatt och om man har tillräckligt sparkapital för att klara sig mer än en månad utan inkomst. Högre hushållsinkomst ger alltså inte självklart en tryggare ekonomi. Även i hushåll med en sammanlagd månadsinkomst på exempelvis 50 000–54 999 kronor så är det 19 procent, alltså nästan var femte, som skulle klara sig på sitt sparande bara *en* månad eller mindre utan inkomst. Som diagrammet visar så är den gruppen – som är en grupp över medelinkomsten¹ för hushåll i Sverige – till och med mer utsatt än de hushåll som ligger i hushållsinkomstspannet 35 000 till 49 999 kronor per månad. Även i den senare gruppen, som får räknas som tydliga medelinkomstgrupper², så är det ändå många som inte klarar sig på sitt sparkapital mer än en månad utan inkomst.

Ser man enbart till de som har svarat att de *inte ens* klarar sig en månad så är det hushåll med en månadsinkomst på mellan 30 000 och 34 999 kronor per månad som har högst andel i denna kategori enligt undersökningen. 19 procent i detta inkomstintervall har inte sparkapital nog att klara sig månaden ut om inkomsten försvinner. Den andelen är högre än vad den är i alla andra hushållsinkomstgrupper, både bland de som tjänar mindre och de som tjänar mer.

¹ Genomsnittlig total inkomst (inkomst/A-kassa/bidrag) innan skatt för personer i Sverige är cirka 389 tkr per år baserat på SCBs Statistiks Årsbok 2012. Det vill säga drygt 32 tkr per månad.

² I denna rapport betraktas hushållsinkomster mellan 20 000 och 54 999 kronor per månad som hushåll med medelinkomst. Denna grupp utgör 55 procent av respondenterna. 16 procent utgör hushåll med låga inkomster under 20 000 kronor per månad i hushållsinkomst och 21 procent utgör hushåll med inkomst över 55 000 kronor per månad. 8 procent har inte uppgett någon hushållsinkomst.

Hur länge klarar du dig på ditt eget sparkapital om du skulle förlora din inkomst?
Andel som inte klarar sig mer än en månad

Hushållets månadsinkomst*

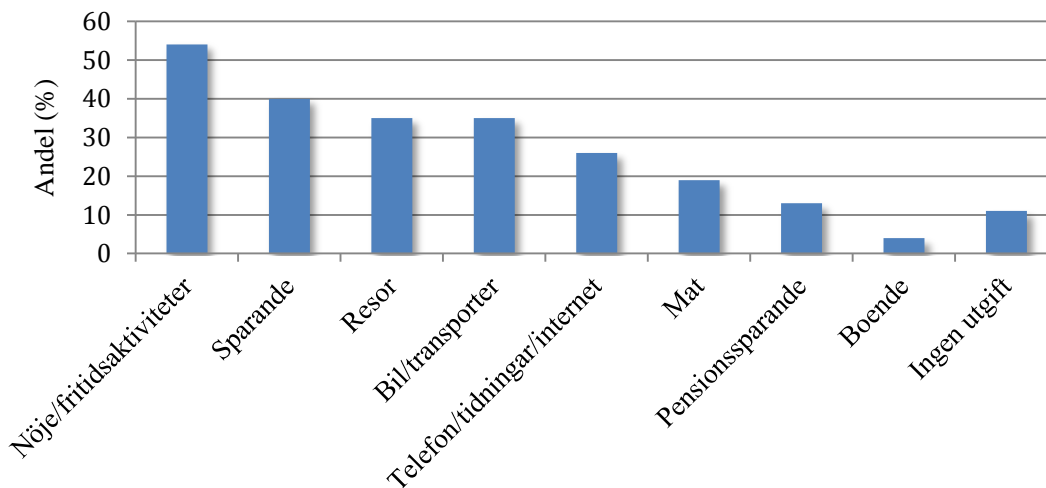
*Hushållens totala inkomst per månad i inkomst\ a-kassa\bidrag före skatt

2.4 Sparande en av de första utgiftsposterna som skärs bort

I undersökningen ställdes också frågan ”vilka utgifter skulle du vara tvungen att minska den första månaden utan inkomst?”. De svarande fick välja på ett antal fasta svarsalternativ som framgår i diagrammet nedan. ”Sparande” (40 procent) var den näst vanligaste utgiften som de svarande skulle minska, endast ”nöje/fritidsaktiviteter” (54 procent) var mer förekommande.

Sparande är därmed något som valdes bort före exempelvis ”resor” och ”bil/transporter” som båda fick 35 procent vardera. Intressant är att ”pensionssparande”, som var ett specifikt svarsalternativ, kom långt ned på listan. Endast 13 procent skulle välja att skära ned på den utgiften en månad utan inkomst, medan det egna buffertsparandet alltså prioriterades bort betydligt tidigare. Prioriteringsordningen följde ungefär samma mönster i alla hushållsinkomstgrupper.

Vilka utgifter skulle du vara tvungen att i första hand minska den första månaden utan inkomst?

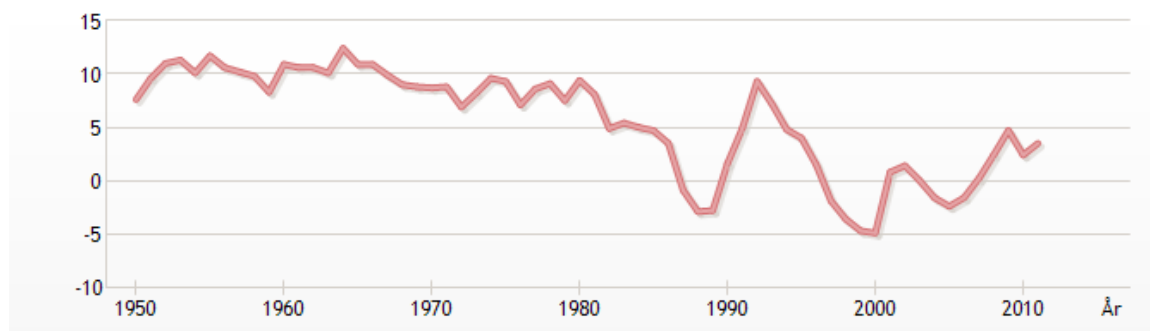
3. Kommentarer och analys – handlar om trygg, inte rik

Att en så stor andel av svenska folket, och även i högre inkomstspann, inte har tillräckligt sparkapital för att klara sig mer än en månad utan inkomst ger ett nytt perspektiv på sparandefrågan. Utmaningen är inte bara, som oftast är i fokus i debatten, att få personer i de mest utsatta hushållen att spara mer. Utmaningen är också att få personer i hushåll med medelinkomst, och även mer högavlönade, att öka sitt sparande. Som inspel till en nödvändig debatt om hur vi vänder trenden mot ett ökat privatsparande vill vi lyfta fram ett antal utvecklingstendenser som på olika sätt kan ha bidragit till den ekonomiska situation som många lever i enligt vår undersökning.

3.1 En lång trend av minskat privatsparande

Som undersökningsresultatet visade så har andelen som helt saknar sparkapital ökat något sedan år 2010 då Länsförsäkringar genomförde sin föregående undersökning. Trenden är densamma avseende andel som inte månadssparar. Även i ett mycket långsiktigt perspektiv så har sparandet minskat generellt bland svenskarna.

Sparkvot, hushållens sparande som andel av disponibel inkomst

Källa: SCB

Not: Värden för 2010 och 2011 baseras på preliminära kvartalsvisa nationalräkenskaper. Tidsseriebrott 1993, sparkvoten 1950-1992 är exklusive tjänstepensionen, sparkvoten från 1993 är exklusive tjänste- och premiepensionen.

Enligt SCB:s så kallade *sparkvot* så avsatte svenskarna omkring 10 procent av sin disponibla inkomst till sparande fram till mitten av 1980-talet. Därefter har sparkvoten pendlat kraftigt från år till år. Visserligen är den idag något högre än runt millennieskiftet, men ändå på en generellt lägre nivå, omkring 5 procent, jämfört med tidigare decennier. Hur mycket folk sparar är, som SCB skriver, nära sammankopplat med konjunkturen. Det går att se ett mönster att sparandet ökar i tider av ekonomisk oro, som vid 1990-talskrisen och it-kraschen, och hur sparandet sjunker i samband med högkonjunkturer. Detta samband understryker än mer hur viktig trygghetskänslan är som drivkraft för ett ökat sparande.

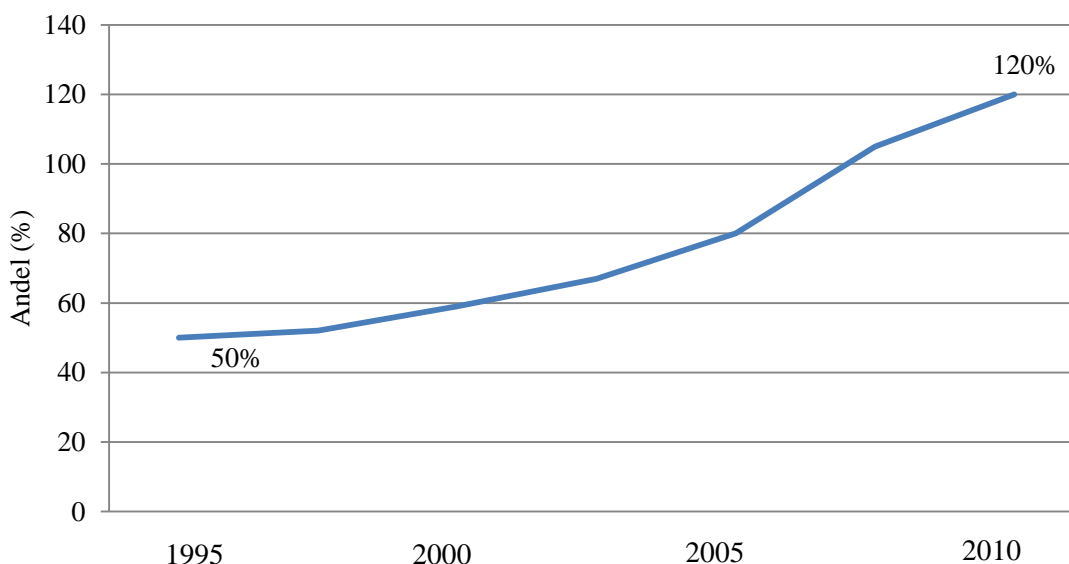
3.2 Ökade boendekostnader och växande bolån

En viktig faktor bakom det minskade sparandet, och de minskade marginalerna, borde vara de svenska hushållens ökade boendekostnader. Även om boendekostnaderna, det vill säga kostnaderna för boende inklusive uppvärmning och el, har minskat något sedan mitten på 1990-talet då låneräntan var som högst, så utgör boendekostnaden en högre andel av hushållens konsumtion idag jämfört med decennierna innan 1990-talet. Det visar de SCB-mätningar som gjorts under utvalda år. 1978 utgjorde boendekostnaden 21 procent av

hushållens konsumtion, 1996 hade det stigit till 30 procent för att vid senaste mätningen uppgå till knappt 27 procent år 2011.

Att boendekostnaden ligger på en relativt högre nivå idag har förmodligen bland annat sin förklaring i den kraftigt ökade belåningen av bostaden de senaste åren i Sverige. Statens Bostadskreditnämnds internationella jämförelse från februari 2011 visade att Sverige var det land där bostadslånen som andel av de totala skulderna ökade allra snabbast jämfört med övriga europeiska länder som ingick i studien. De skulder som inte är bostadslån utgör idag omkring 40 procent av den disponibla inkomsten, vilket är ungefär detsamma som för två decennier sedan. Bostadsskulderna har dock ökat från 50 procent år 1995 till 120 procent av den disponibla inkomsten år 2010. På grund av en totalt högre belåning bland svenska hushåll så har den generellt lägre räntan alltså inte skapat utrymme varken för betydande lägre boendekostnader eller ett ökat sparande.

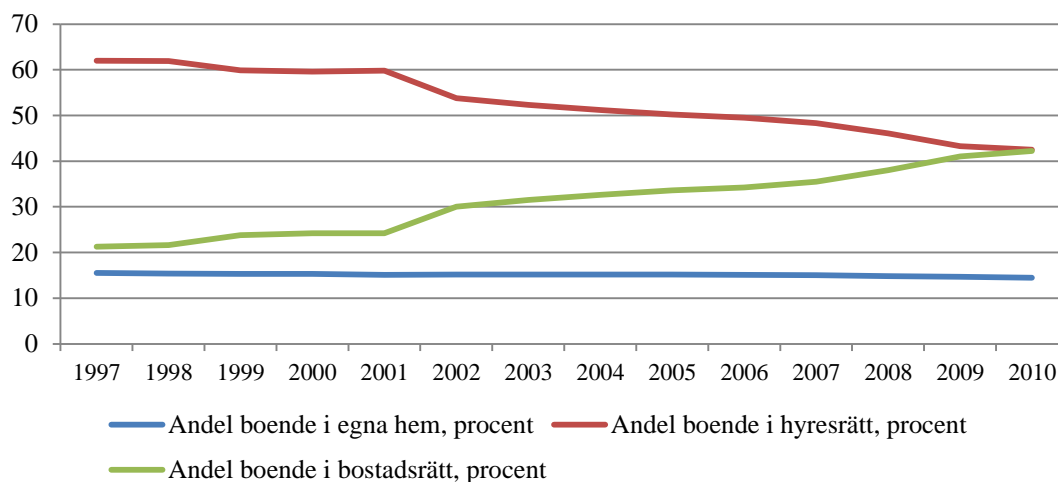
Hushållens bolån, andel av disponibel inkomst
Källa: Statens Bostadskreditnämnd, rapport feb 2011

Höjda bostadspriser är givetvis *en* drivkraft till den ökade bostadsbelåningen. Men den ökade belåningen skulle också kunna förklaras utifrån förändringar i svenskarnas boende. Under perioden 1997 till 2010 har andelen boende i hyreslägenheter i Sverige minskat från knappt 32 procent till drygt 29 procent enligt SCB. Samtidigt har boende i bostadsrätt ökat från 14 till 17 procent. Ingen av dessa förändringar är särskilt dramatiska.

Men ser man på utvecklingen i Stockholm, där vår undersökning visade på att 27 procent i åldern 25-39 år inte har sparkapital nog att klara sig mer än en månad utan inkomst, så är boendeförändringarna dock betydligt mer omvälvande. I Stockholms kommun har andelen hyresrätter sedan 1997 sjunkit från 62 till 42 procent och under samma period har boende i bostadsrätt fördubblats från 21 till 42 procent. Stora förändringar har skett bara de tre senaste åren. Mellan 2007 och 2010 sjönk andelen hyresrätter med 4 procentenheter samtidigt som bostadsrätterna ökade med nästan 7 procentenheter. Boende i egna hem är i princip konstant.

Boendeform, Stockholms kommun 1997-2010

Källa: SCB

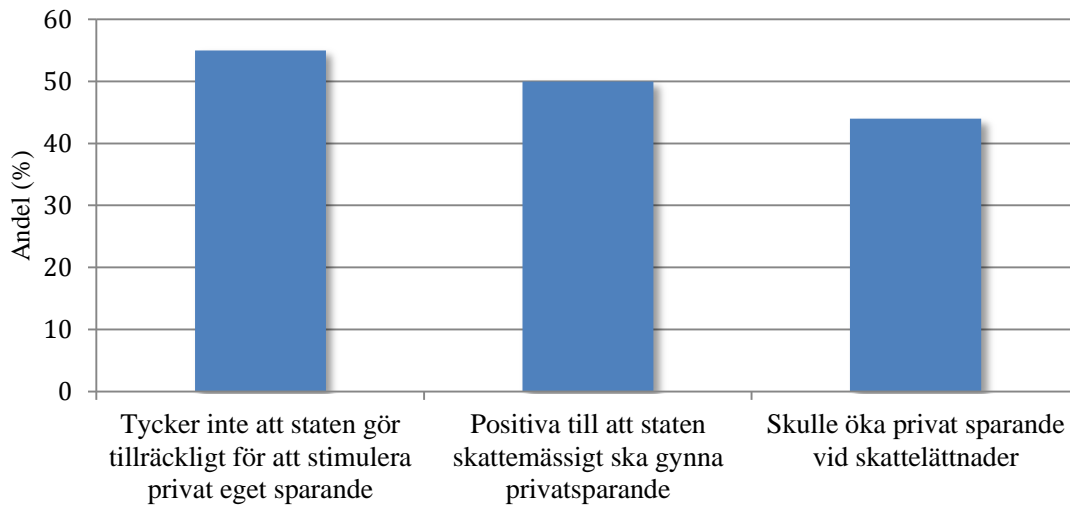
3.3 Fel fokus i spardebatten och låga incitament för sparande

Problemet med det låga privatsparandet har uppmärksammats först de senaste åren. Ofta har fokus varit på pensionssparande eller på den grupp som saknar sparande helt. Det som saknats har varit en debatt kring att sparandet generellt har varit för lågt även bland medelinkomsttagare och mer höglönade grupper. Därför har det heller inte tagits några politiska initiativ för att öka det privata sparandet brett.

De statliga incitament som finns för privat pensionssparande har ifrågasatts som en subvention till redan ekonomiskt starka grupper. Detta synsätt har smittat av sig på diskussionen som helhet kring statliga incitament för privat sparande. Privat sparande har delvis kommit att handla om att bygga upp en rikedom snarare än sparkapitalets betydelse för den enskildes trygghet.

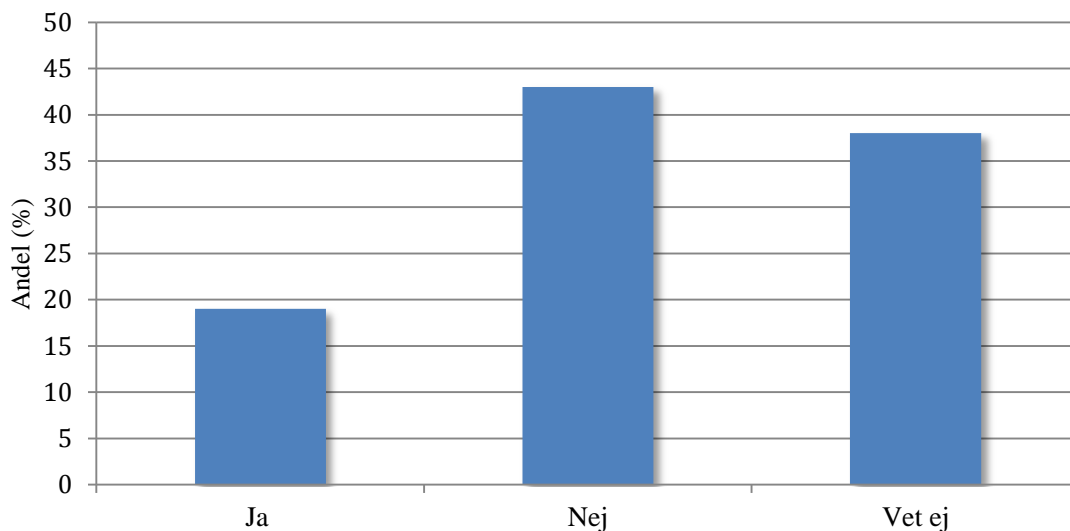
Ändå tycker en klar majoritet att staten skattemässigt ska gynna även privat sparande, precis som privat pensionssparande. 50 procent av de tillfrågade svarar ja på den frågan i Länsförsäkringars undersökning, endast 20 procent är emot. Många tycker också att staten inte gör tillräckligt för att stimulera det privata sparandet. 55 procent är av den åsikten. Inställningen är i princip densamma i alla hushåll oavsett inkomst. Många uppger även att de skulle öka sitt sparande om skattelättnader infördes på privat sparande. 44 procent uppger det, 28 procent skulle inte öka sparandet.

Attityder till statens incitament för sparande

I stället för att gynna sparande har staten gynnat belåning genom skattesubventionen på räntorna för bostadslån. Detta har givetvis haft en pådrivande effekt på den skuldtutveckling som beskrivits ovan. Det är också tydligt att den anpassning som befolkningen har gjort till skattesubventionen på lån är starkt etablerad. Stödet för att kvitta skattesubventioner på lån mot skattesubventioner på sparande är mycket lågt. Endast 19 procent sympatiserar med detta. 43 procent av de tillfrågade är emot.

Bör avdragsrätten för lånande minska för att istället införa motsvarande avdragsrätt för sparande?

Den statliga subventionen av lån istället för sparande innebär också att staten indirekt skickar signalen att ett ökat ekonomiskt utrymme hellre ska användas till att öka belåningen än sparandet. Symbolvärdet av detta ska inte förringas och därför är det viktigt att våga diskutera hur en bättre balans mellan statens incitament för sparande och belåning kan ske, även om det finns en negativ inställning bland befolkningen i stort idag till förändringar av detta. Den signal som samhället skickar kring sparande är en viktig del i att återetablera en svensk sparkultur.

3.4 Positiva tecken senaste året

I den mörka bild som tecknas finns dock ljuspunkter. Den politiska debatten i Sverige kring ämnet har tilltagit under det senaste året. Flera riksdagspartier har tagit egna initiativ för att undersöka möjligheten till att få fler att spara. Nyligen meddelade också konsumentminister Birgitta Ohlsson att en särskild sparutredning har tillsatts. I en vidare mening kan också regeringens Framtidskommission ses som ett sätt att fånga upp frågor om ekonomiskt utanförskap, kopplat till utanförskapet som helhet.

Samtidigt har det också kommit positiva signaler kring utvecklingen i sak. Finansinspektionens undersökning från mars 2012 om den svenska bolånemarknaden visade att för första gången sedan 2002 så har hushållens belåningsgrad för nya lån minskat under 2011. Knappt 9 procent av hushållen i undersökningen, som genomfördes med stickprov av nya bolån, hade en belåningsgrad över 85 procent. Det var en halvering jämfört med motsvarande stickprov 2009. Som viktig förklaring anges det nyinförda bolånetaket på 85 procent som anses ha haft en starkt normbildande effekt.

Statistik från SCB visar också att svenskarna hade 1 161 miljarder kronor på sina sparkonton i april 2012, vilket är nytt rekord. Statistiken visade också att hushållens sparande hade ökat med 100 miljarder kronor under senaste året. Dessutom har flera svenska banker, framförallt utmanarna till storbankerna, höjt sina sparräntor senaste halvåret, vilket har ökat konkurrensen om sparpengar och höjt konsumenternas medvetenhet om sin egen sparränta.

3.5 Initiativ framåt

Sammantaget behövs det göras mer för att öka det privata sparandet i Sverige. Det är ett ansvar som vilar på såväl den enskilde som regeringen och bank- och finanssektorn. Länsförsäkringar skulle vilja peka på tre viktiga byggstenar mot ett ökat sparande och en tryggare vardagsekonomi för fler:

1. *Incitament* – staten har ett ansvar att med ekonomiska incitament och symboliska handlingar stärka sparandet. En skattesubvention på privat sparande som träffar breda grupper är en viktig fråga att diskutera. Det är dags att fundera på om inte en sänkning från 30 till 20 procent av lånesubventionen är rimlig att omvandla till en sparandesubvention om detta skulle vara det incitament som krävs för att få igång ett löpande sparande hos breda inkomstgrupper. Branschen har också ett ansvar att ge goda incitament, både i sin rådgivning och i villkoren på sina erbjudanden. Exempelvis måste attraktiviteten i det klassiska sparkontot stärkas. Sparräntan spelar roll. Det visar inte minst det faktum att Länsförsäkringar Bank under 2012 varit den bank som attraherade näst mest nytt sparkapital, tack vare attraktivare sparräntor.
2. *Upplysning* – på samma sätt som debatten kring vikten av ett eget pensionssparande har haft positiv effekt på pensionssparandet så behövs en liknande debatt kring trygghetssparandet. En sådan debatt har, som beskrivs ovan, börjat växa fram under senaste åren, inte minst i spåren av finanskrisen. Det är viktigt att denna debatt inte bara blir en dagslända utan kontinuerligt fortsätter på ett brett sätt av både bransch, beslutsfattare och media.
3. *Ansvar* – slutligen har givetvis individen ett eget ansvar att fatta kloka beslut gällande det egna hushållets ekonomi och sparande, och ha en överblick över den totala privatekonomin och risken i sin ekonomi. Banker, media och beslutsfattare kan vägleda och ge rådgivning, men beslutet är i slutändan alltid individens eget.